

9. GEOGRAFIJA

9.1. CILJ ISPITIVANJA

Nacionalnim ispitom iz Geografije ispituju se geografska znanja i geografske vještine koje su učenici osmoga razreda stekli tijekom dosadašnjega osnovnoškolskog obrazovanja. Ispit je sastavljen prema Kurikulumu nastavnoga predmeta Geografija za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj ²² (NN, br. 7/19).

9.2. SADRŽAJ ISPITA

Područja koja se ispituju nacionalnim ispitom iz Geografije su:

1. *Prostorni identitet*
2. *Prostorne organizacije i procesi*
3. *Održivost.*

Navedena područja ispitivanja obuhvaćaju po nekoliko potpodručja za koja su u tablicama 29., 30. i 31. navedeni odgojno-obrazovni ishodi koje je moguće ispitati nacionalnim ispitom. Svaki je odgojno-obrazovni ishod razrađen na konkretnе opise onoga što pristupnik mora znati, razumjeti i moći učiniti kako bi postigao uspjeh u ispitу.

22 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_145.html

1. Prostorni identitet

„Prostorni identitet temeljni je geografski koncept koji obuhvaća prostor kao okvir svih geografskih istraživanja, regiju kao područje koje karakteriziraju određena obilježja te mjesto kao dio prostora kojemu su ljudi svojim aktivnostima ugradili značenja. Prostorni identitet uključuje i stanovništvo i njegove strukture te kulturne fenomene i način života koji iz njega proizlaze te, u konačnici, nacionalni identitet i svijest o važnosti izrastanja u odgovornoga i savjesnoga građanina“ (NN, br. 7/19).

U tablici 29. navedena su potpodručja ispitivanja, odgojno-obrazovni ishodi i razrada ishoda područja ispitivanja *Prostorni identitet*.

Tablica 29. Potpodručja ispitivanja, odgojno-obrazovni ishodi i razrada ishoda područja ispitivanja *Prostorni identitet* iz Geografije

POTPODRUČJA ISPITIVANJA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	RAZRADA ISHODA
1.1. Osnovna obilježja Zemlje	GEO OŠ A.B.5.3. Učenik analizira globalnu raspodjelu kopna i mora na geografskoj karti i globusu te uspoređuje prostorne identitete na kontinentskoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ uspoređuje kontinente i oceane na globusu i geografskoj karti ◆ imenuje na slijepoj karti kontinente i oceane na globusu i geografskoj karti ◆ razlikuje kontinente Staroga i Novoga svijeta
1.2. Geografski smještaj i položaj na različitim prostornim razinama	GEO OŠ A.5.4. Učenik opisuje oblik, granice i državne simbole Republike Hrvatske, objašnjava aspekte položaja te izdvaja prirodno-geografske regije i upravno-teritorijalne jedinice koristeći se geografskim kartama.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ opisuje državne granice, oblik teritorija i državne simbole ◆ opisuje posebnosti položaja Hrvatske ◆ objašnjava prirodna obilježja kao identitetnu osnovu Hrvatske (panonska, dinarska, jadranska) ◆ uspoređuje prirodno-geografske regije i upravno-teritorijalne jedinice Hrvatske
	GEO OŠ A.B.7.1. Učenik objašnjava geografski smještaj i utjecaj geografskoga položaja na razvijenost Europe te opisuje utjecaj Europljana na druge dijelove svijeta.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaće granice Europe uz pomoć geografske karte ◆ objašnjava geografski smještaj i geografski položaj Europe i njihove posljedice ◆ opisuje prometno značenje Europe s posebnim osvrtom na uključenost Hrvatske u mrežu europskih prometnih putova
	GEO OŠ A.B.C.7.9. Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih posebnosti na naseljenost i gospodarski razvoj država Sjeverne Europe te uspoređuje baltičke s nordijskim državama Sjeverne Europe.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ uspoređuje specifičnosti geografskoga položaja, prirodnih uvjeta i održivoga gospodarstva država Sjeverne Europe

POTPODRUČJA ISPITIVANJA	ODGOJNO-OBRZOVNI ISHODI	RAZRADA ISHODA
1.2. Geografski smještaj i položaj na različitim prostornim razinama	GEO OŠ A.B.7.10. Učenik objašnjava prirodno-geografske i društveno-geografske posebnosti Istočne Europe te analizira gospodarsku, vojnu i političku ulogu Ruske Federacije u Evropi i svijetu.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ analizira geografski položaj, prostranstvo i kontinentalnost Istočne Europe
	GEO OŠ A.B.5.3. Učenik analizira globalnu raspodjelu kopna i mora na geografskoj karti i globusu te uspoređuje prostorne identitete na kontinentskoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ uspoređuje različite prostorne identitete Hrvatske
	GEO OŠ A.6.1. Učenik objašnjava stvaranje suvremene hrvatske države, opisuje političko uređenje i upravno-teritorijalnu organizaciju Republike Hrvatske.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaže ključne faktore koji su utjecali na stvaranje suvremene hrvatske države ◆ prepoznaže utjecaje susjednih prostora na oblikovanje identiteta ◆ razlikuje upravno-teritorijalne regije Hrvatske
1.3. Identitet na različitim prostornim razinama	GEO OŠ A.B.7.6. Učenik analizira specifične uvjete života u velikim prirodnim regijama Srednje Europe te objašnjava utjecaj povjesnih zbivanja na različit stupanj gospodarskoga razvoja pojedinih država.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ objašnjava utjecaj povjesnoga, kulturnoga i političkoga razvoja na različit razvoj istočnoga i zapadnoga dijela Srednje Europe te Hrvatske
	GEO OŠ A.B.7.7. Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih i društveno-geografskih posebnosti na oblikovanje mediteranskoga kulturno-civilizacijskoga kruga te njegov utjecaj na Hrvatsku i svijet.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ analizira prilagodbu čovjeka životu na mediteranskom kršu i specifičnosti mediteranskoga kulturno-civilizacijskoga kruga
	GEO OŠ A.B.7.8. Učenik analizira specifične uvjete života u državama Jugoistočne Europe te utjecaj povjesnih zbivanja na različit stupanj gospodarskoga razvoja pojedinih država.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaže povjesno-kulturni utjecaj Jugoistočne Europe na Hrvatsku
	GEO OŠ A.B.C.7.9. Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih posebnosti na naseljenost i gospodarski razvoj država Sjeverne Europe te uspoređuje baltičke s nordijskim državama Sjeverne Europe.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ analizira utjecaj prirodno-geografskih obilježja na život stanovništva Sjeverne Europe ◆ analizira posebnosti nordijskoga kulturno-civilizacijskoga kruga

POTPODRUČJA ISPITIVANJA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	RAZRADA ISHODA
1.3. Identitet na različitim prostornim razinama	GEO OŠ A.B.7.10. Učenik objašnjava prirodno-geografske i društveno-geografske posebnosti Istočne Europe te analizira gospodarsku, vojnu i političku ulogu Ruske Federacije u Europi i svijetu.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ analizira utjecaj povijesnoga nasljeđa na društveno-gospodarski razvoj država Istočne Europe
1.4. Međunarodne organizacije i regionalne integracije	GEO OŠ A.B.7.2. Učenik objašnjava nastanak političke karte Europe, procese integriranja te važnost suradnje i poštovanja različitosti. GEO OŠ A.B.7.3. Učenik obrazlaže nastanak, razvoj i značenje Europske unije u Europi i svijetu te utjecaj institucija Europske unije na pojedinca i države.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ obrazlaže važnost interesnih integracija na razini Europe ◆ analizira nastanak i proširenje Europske unije uz pomoć tematske karte ◆ prepoznaje značenje Europske unije u Europi i svijetu ◆ analizira utjecaj institucija i glavnih politika Europske unije na pojedinca i države
1.5. Regije i odabrane države Europe	GEO OŠ A.B.7.2. Učenik objašnjava nastanak političke karte Europe, procese integriranja te važnost suradnje i poštovanja različitosti. GEO OŠ A.B.7.5. Učenik analizira europske regije s obzirom na njihove posebnosti. GEO OŠ A.B.7.6. Učenik analizira specifične uvjete života u velikim prirodnim regijama Srednje Europe te objašnjava utjecaj povijesnih zbivanja na različit stupanj gospodarskoga razvoja pojedinih država.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ analizira razlike u površini i broju stanovnika europskih država ◆ uspoređuje geografske posebnosti europskih regija ◆ razlikuje države prema pripadnosti europskim regijama ◆ uspoređuje prirodno-geografske regije Srednje Europe prema prirodnoj osnovi, gospodarskoj valorizaciji i načinu života ◆ analizira posebnosti i značenje Njemačke u Europi i svijetu
	GEO OŠ A.B.7.7. Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih i društveno-geografskih posebnosti na oblikovanje mediteranskoga kulturno-civilizacijskog kruga te njegov utjecaj na Hrvatsku i svijet.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ analizira posebnosti Italije i njezinu ulogu u regiji, Europi i svijetu
	GEO OŠ A.B.7.8. Učenik analizira specifične uvjete života u državama Jugoistočne Europe te utjecaj povijesnih zbivanja na različit stupanj gospodarskoga razvoja pojedinih država.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ analizira posebnosti Bosne i Hercegovine

POTPODRUČJA ISPITIVANJA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	RAZRADA ISHODA
1.5. Regije i odabrane države Europe	GEO OŠ A.B.7.10. Učenik objašnjava prirodno-geografske i društveno-geografske posebnosti Istočne Europe te analizira gospodarsku, vojnu i političku ulogu Ruske Federacije u Europi i svijetu.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ analizira posebnosti Ruske Federacije i njezinu gospodarsku, vojnu i političku ulogu u regiji, Europi i svijetu

2. Prostorne organizacije i procesi

„Prostorne organizacije i procesi“ složen je koncept koji obuhvaća razumijevanje prostornih rasporeda (distribucija) različitih elemenata prirodne osnove i društvene nadgradnje te prepoznavanje i razumijevanje mogućih obrazaca u tim distribucijama, njihovih međusobnih veza i naposljeku promjena tih distribucija, obrazaca i međuodnosa tijekom vremena“ (NN, br. 7/19).

U tablici 30. navedena su potpodručja ispitanja, odgojno-obrazovni ishodi i razrada ishoda područja ispitanja *Prostorne organizacije i procesi*.

Tablica 30. Potpodručja ispitanja, odgojno-obrazovni ishodi i razrada ishoda područja ispitanja
Prostorne organizacije i procesi iz Geografije

POTPODRUČJA ISPITIVANJA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	RAZRADA ISHODA
2.1. Geografske karte	GEO OŠ B.5.2. Učenik razlikuje vrste geografskih karata prema mjerilu i sadržaju te uz pomoć tumača interpretira elemente karte na različitim prostornim razinama.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ razlikuje geografske karte prema mjerilu i sadržaju ◆ čita geografsku kartu uz pomoć tumača ◆ razlikuje elemente geografske mreže i koristi se njima za određivanje smještaja
	GEO OŠ B.5.3. Učenik se orijentira u zavičaju uz pomoć topografske karte, plana grada (naselja) i kompasa.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaje primjere točne orientacije topografske karte ◆ prepoznaje na topografskoj karti/planu grada (naselja) osnovne elemente prirodne i društvene osnove svojega zavičaja ◆ prepoznaje strane svijeta, pravce kretanja i kartografske znakove na skici
	GEO OŠ B.8.2. Učenik određuje geografske koordinate zadanoga mjesta na geografskim kartama, služi se digitalnim kartama, snalazi se i kreće u prostoru uz pomoć topografske karte, plana grada (naselja), kompasa i GNSS-a.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ razlikuje elemente topografske karte

POTPODRUČJA ISPITIVANJA	ODGOJNO-OBRZOVNI ISHODI	RAZRADA ISHODA
2.1. Geografske karte	GEO OŠ B.8.2. Učenik određuje geografske koordinate zadanoga mesta na geografskim kartama, služi se digitalnim kartama, snalazi se i kreće u prostoru uz pomoć topografske karte, plana grada (naselja), kompasa i GNSS-a.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ analizira na topografskoj karti elemente prirodne i društvene osnove ◆ koristi se brojčanim mjerilom ◆ analizira jednostavnu skicu kretanja po azimutu ◆ određuje geografsku širinu i dužinu zadanoga mesta na općim geografskim kartama
	GEO OŠ B.6.6. Učenik objašnjava složene utjecaje na obilježja klime, uspoređuje klimatske dijagrame te čita kartu klasifikacija klima.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaće na geografskoj karti karakteristične paralele
2.2. Reljef Zemlje na različitim prostornim razinama	GEO OŠ B.8.4. Učenik objašnjava građu i starost Zemlje, opisuje glavne unutarnje procese oblikovanja reljefa te na primjerima objašnjava uzroke i posljedice pokreta litosferskih ploča.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ razlikuje tri osnovne skupine stijena i karakteristične primjere ◆ razlikuje osnovne pokrete litosferskih ploča i tipove njihovih granica ◆ analizira procese orogeneze, vulkanizma i seizmizma na granicama litosferskih ploča
	GEO OŠ A.B.C.7.9. Učenik analizira utjecaj prirodnogeografskih posebnosti na naseljenost i gospodarski razvoj država Sjeverne Europe te uspoređuje baltičke države s nordijskim državama Sjeverne Europe.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaće utjecaj glacijacije na oblikovanje reljefa
	GEO OŠ B.5.4. Učenik objašnjava mehanizme nastanka i oblikovanja reljefa na Zemlji.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ razlikuje elemente/slojeve unutarnje građe Zemlje ◆ razlikuje relativnu visinu od nadmorske visine ◆ objašnjava promjenjivost reljefa pod utjecajem unutarnjih i vanjskih procesa
	GEO OŠ B.C.5.5. Učenik uspoređuje reljefna obilježja panonskoga i dinarskoga prostora Hrvatske te ih vrednuje kao životni prostor.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ razlikuje primjere reljefnih oblika uz pomoć grafičkih prikaza i fotografija ◆ razlikuje na geografskoj karti primjere planina, prapornih zaravnih, riječnih dolina, poloja, riječnih terasa, zavala, kotline i krških polja ◆ uspoređuje reljefna obilježja panonskoga i dinarskoga prostora

POTPODRUČJA ISPITIVANJA	ODGOJNO-OBRZOVNI ISHODI	RAZRADA ISHODA
2.2. Reljef Zemlje na različitim prostornim razinama	GEO OŠ B.A.7.1. Učenik analizira prirodno-geografska obilježja Europe i objašnjava njihov utjecaj na naseljenost i gospodarske aktivnosti.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznae nazine eona i geoloških era važnih za oblikovanje reljefa Europe ◆ razlikuje reljefne celine Europe prema geološkoj starosti
	GEO OŠ B.A.7.1. Učenik analizira prirodno-geografska obilježja Europe i objašnjava njihov utjecaj na naseljenost i gospodarske aktivnosti.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ uspoređuje najzastupljenije tipove klime i pripadajuću vegetaciju u Europi
	GEO OŠ B.6.5. Učenik opisuje atmosferu i vrijeme, objašnjava najvažnije klimatske elemente, prikuplja i analizira podatke o vremenu te obrazlaže važnost vremenske prognoze.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ razlikuje sastav i strukturu atmosfere ◆ objašnjava klimatske elemente (temperatura zraka, tlak zraka, vjetar, naoblaka, vlaga u zraku i padaline) ◆ razlikuje strujanje zraka u cikloni i anticikloni ◆ razlikuje planetarne vjetrove i njihova obilježja ◆ razlikuje vrste padalina prema načinu nastanka
2.3. Klima na različitim prostornim razinama	GEO OŠ B.6.6. Učenik objašnjava složene utjecaje na obilježja klime, uspoređuje klimatske dijagrame te čita kartu klasifikacija klima.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznae trajanje i posljedice revolucije i nagnutosti Zemljine osi te njihov utjecaj na klimu ◆ razlikuje na crtežu, geografskoj karti i globusu topinske pojaseve prema njihovim specifičnostima i klimatskim obilježjima ◆ objašnjava utjecaj pojedinih klimatskih čimbenika na obilježja klime (udaljenost od ekvatora, utjecaj kopna i mora, nadmorske visine, reljefa, morskih struja i revolucije Zemlje) ◆ analizira klimatski dijagram ◆ razlikuje klimatske razrede i klimatske tipove te njihov prostorni raspored ◆ analizira tipove klima uz pomoć klimatskih dijagrama/ tematske karte

POTPODRUČJA ISPITIVANJA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	RAZRADA ISHODA
2.4. Stanovništvo na različitim prostornim razinama	<p>GEO OŠ A.B.7.4. Učenik objašnjava demografske i gospodarske posebnosti europskih država na temelju prikupljenih i obrađenih podataka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ objašnjava promjenu broja stanovnika Europe od 17. stoljeća do današnjice uz pomoć linjskoga dijagrama ◆ analizira podatke o gustoći naseljenosti europskih država ◆ označava prostore najgušće i najrjeđe naseljenosti Europe na geografskoj karti ◆ analizira strukture europskoga stanovništva ◆ objašnjava uzroke i posljedice neravnomjernoga gospodarskog razvoja Europe
	<p>GEO OŠ A.B.7.8. Učenik analizira specifične uvjete života u državama Jugoistočne Europe te utjecaj povijesnih zbivanja na različit stupanj gospodarskoga razvoja pojedinih država.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ analizira etničku i vjersku heterogenost država Jugoistočne Europe
	<p>GEO OŠ B.A.6.1. Učenik interpretira podatke o broju i razmještaju stanovnika i gustoći naseljenosti na primjerima iz Hrvatske i svijeta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ analizira linijski dijagram kretanja broja stanovnika ◆ izračunava gustoću naseljenosti ◆ analizira tematske karte navodeći uzroke neravnomjerne naseljenosti ◆ objašnjava razmještaj stanovništva i gustoću naseljenosti u Hrvatskoj i svijetu uz pomoć tematskih karata ◆ prepoznaće depopulaciju kao dominantan demografski proces u Hrvatskoj
	<p>GEO OŠ B.A.6.2. Učenik analizira sastavnice općega kretanja stanovništva svijeta i Hrvatske te njezinih prirodnih cjelina i županija.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ izračunava sastavnice prirodnoga, prostornoga i općega kretanja broja stanovnika na različitim prostornim razinama ◆ razlikuje uzroke i posljedice prirodne promjene na primjerima na različitim prostornim razinama ◆ prepoznaće uzroke i posljedice migracija ◆ razlikuje vrste migracija

POTPODRUČJA ISPITIVANJA	ODGOJNO-OBRZOVNI ISHODI	RAZRADA ISHODA
2.4. Stanovništvo na različitim prostornim razinama	GEO OŠ B.A.6.2. Učenik analizira sastavnice općega kretanja stanovništva svijeta i Hrvatske te njezinih prirodnih cjelina i županija.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ objašnjava sastavnice prirodnoga, prostornoga i općega kretanja stanovništva na različitim prostornim razinama ◆ analizira opće kretanje stanovništva koristeći se dijagramima i tematskim kartama ◆ prepoznaje primjere različitih pisama
	GEO OŠ B.A.6.3. Učenik objašnjava raznolikost svjetskoga stanovništva analizirajući pojedine strukture, identificira probleme koji iz toga proizlaze te izgrađuje pozitivan i tolerantan odnos prema drugim kulturnim zajednicama poštujući raznolikosti.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ objašnjava demografske probleme na temelju biološke i gospodarske strukture ◆ objašnjava uz pomoć dijagrama i tematskih karata jezičnu, vjersku, obrazovnu, gospodarsku, narodnosnu i biološku strukturu stanovništva na primjerima iz svijeta i Hrvatske
2.5. Naselja na različitim prostornim razinama	GEO OŠ B.A.6.4. Učenik razlikuje ruralna i urbana naselja, prepoznaje funkcije i njihov prostorni raspored te objašnjava hijerarhiju gradskih naselja na primjeru Hrvatske.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ razlikuje urbana i ruralna naselja te način života u njima ◆ objašnjava utjecaj gradskih funkcija na prostor (rad, stanovanje, školovanje, turizam, trgovina, kultura...) ◆ razlikuje na geografskoj karti makroregionalne i regionalne centre u Hrvatskoj
2.6. Gospodarstvo na različitim prostornim razinama	GEO OŠ A.B.7.7. Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih i društveno-geografskih posebnosti na oblikovanje mediteranskoga kulturno-civilizacijskog kruga te njegov utjecaj na Hrvatsku i svijet. GEO OŠ A.B.7.8. Učenik analizira specifične uvjete života u državama Jugoistočne Europe te utjecaj povijesnih zbivanja na različit stupanj gospodarskoga razvoja pojedinih država.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ analizira gospodarsku važnost turizma i utjecaj na preobrazbu prostora u državama Južne Europe ◆ analizira prometnu važnost Jugoistočne Europe ◆ prepoznaje čimbenike koji utječu na gospodarski razvoj Jugoistočne Europe
	GEO OŠ B.A.7.2. Učenik analizira najvažnije čimbenike koji utječu na gospodarski razvoj i urbanizaciju država Zapadne Europe.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ analizira važnost Sjevernoga mora i podmorja

POTPODRUČJA ISPITIVANJA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	RAZRADA ISHODA
2.6. Gospodarstvo na različitim prostornim razinama	GEO OŠ B.A.7.2. Učenik analizira najvažnije čimbenike koji utječu na gospodarski razvoj i urbanizaciju država Zapadne Europe.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaće primjere gospodarske valorizacije priobalja država Zapadne Europe
	GEO OŠ C.B.6.2. Učenik analizira podatke o gospodarskoj razvijenosti i procjenjuje stupanj razvijenosti države te objašnjava važnost usklađivanja gospodarskoga napretka i održivoga razvoja Hrvatske.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ uspoređuje utjecaj industrijalizacije na urbanizaciju i stvaranje urbanih regija država Zapadne Europe ◆ uspoređuje posebnosti Ujedinjenoga Kraljevstva i Francuske te ulogu tih država u regiji, Europi i svijetu
2.7. Zemlja u svemiru	GEO OŠ B.8.3. Učenik objašnjava položaj, gibanja i međudjelovanje Zemlje s drugim nebeskim tijelima u Sunčevu sustavu i svemiru i njihov utjecaj na život na Zemlji.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ razlikuje planete Sunčeva sustava
		<ul style="list-style-type: none"> ◆ objašnjava posljedice rotacije Zemlje te posljedice revolucije Zemlje i nagnutosti Zemljine osi ◆ određuje razlike u pojasmnim vremenima ◆ prepoznaće položaj Zemlje i Sunca na karakteristične datume početaka godišnjih doba uz pomoć crteža (skice)

3. Održivost

„Održivost, treći aktualni koncept, podrazumijeva razvoj u skladu s ograničenim izvorima energije i sirovina te općenito s prirodom u kojoj je čovjek važan čimbenik različitih ekosustava. Koncept održivosti možemo promatrati s triju aspekata: društvenoga, ekološkoga i ekonomskoga“ (NN, br. 7/19).

U tablici 31. navedena su potpodručja ispitanja, odgojno-obrazovni ishodi i razrada ishoda područja ispitanja *Održivost*.

Tablica 31. Potpodručja ispitivanja, odgojno-obrazovni ishodi i razrada ishoda područja ispitivanja Održivost iz Geografije

POTPODRUČJA ISPITIVANJA	ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI	RAZRADA ISHODA
3.1. Vode na različitim prostornim razinama	GEO OŠ B.A.7.1. Učenik analizira prirodno-geografska obilježja Europe i objašnjava njihov utjecaj na naseljenost i gospodarske aktivnosti.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ uspoređuje obilježja najvažnijih europskih mora i njihovih obala ◆ uspoređuje posebnosti važnijih europskih rijeka i jezera
	GEO OŠ C.5.1. Učenik objašnjava raspodjelu i kruženje vode na Zemlji te njezinu važnost za život i istražuje mogućnosti vlastitoga doprinosa u racionalnome korištenju voda.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ razlikuje osnovne pojavnne oblike vode na Zemlji na primjerima ◆ uspoređuje zastupljenost slatke i slane vode na različitim prostornim razinama ◆ objašnjava kruženje vode u prirodi ◆ objašnjava važnost vode za život
	GEO OŠ A.B.7.7. Učenik analizira utjecaj prirodno-geografskih i društveno-geografskih posebnosti na oblikovanje mediteranskoga kulturno-civilizacijskog kruga te njegov utjecaj na Hrvatsku i svijet.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ analizira osnovna obilježja Sredozemnoga mora
	GEO OŠ A.B.7.10. Učenik objašnjava prirodno-geografske i društveno-geografske posebnosti Istočne Europe te analizira gospodarsku, vojnu i političku ulogu Ruske Federacije u Europi i svijetu.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ imenuje najvažnije rijeke i jezera Istočne Europe ◆ analizira načine vrednovanja najvažnijih rijeka i jezera Istočne Europe
	GEO OŠ C.5.2. Učenik opisuje osnovna obilježja i važnost kopnenih voda na Zemlji i u Hrvatskoj te podržava njihovo održivo iskoriščavanje.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ razlikuje osnovna obilježja voda na kopnu ◆ prepoznaće osnovne elemente tekućice i porječja na primjeru velike rijeke na geografskoj karti ◆ razlikuje na geografskoj karti veće svjetske i hrvatske rijeke ◆ razlikuje primjere prirodnih i umjetnih jezera na različitim prostornim razinama ◆ opisuje načine iskoriščavanja kopnenih voda na primjerima iz svijeta i Hrvatske
	GEO OŠ C.5.3. Učenik obrazlaže glavna obilježja mora, mogućnosti iskoriščavanja mora i podmorja te prepoznaće Jadransko more kao bogatstvo Hrvatske.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ uspoređuje glavna svojstva i gibanja Jadranskoga i svjetskog mora ◆ prepoznaće primjere iskoriščavanja mora, obala i podmorja

POTPODRUČJA ISPITIVANJA	ODGOJNO-OBRZOVNI ISHODI	RAZRADA ISHODA
3.2. Međuovisnost reljefa, klime, vode, tla i živoga svijeta na različitim prostornim razinama	GEO OŠ B.C.5.5. Učenik uspoređuje reljefna obilježja panonskoga i dinarskoga prostora Hrvatske te ih vrednuje kao životni prostor.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ objašnjava međuovisnost reljefa te naseljenosti i djelatnosti
	GEO OŠ B.A.7.1. Učenik analizira prirodno-geografska obilježja Europe i objašnjava njihov utjecaj na naseljenost i gospodarske aktivnosti.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaće utjecaj prirodno-geografskih obilježja na naseljenost i gospodarstvo Europe
	GEO OŠ C.6.3. Učenik objašnjava međuovisnost klime, tla i živoga svijeta te utjecaj čovjeka na promjenu bioraznolikosti na primjerima iz zavičaja i Hrvatske.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ prepoznaće međusobnu povezanost klime, tla te biljnoga i životinjskoga svijeta na primjerima iz Hrvatske ◆ objašnjava antropogeni utjecaj na tlo i živi svijet
3.3. Prirodni resursi na različitim prostornim razinama	GEO OŠ C.6.4. Učenik navodi i opisuje prirodna bogatstva, sirovine i izvore energije, navodi vrste onečišćenja i mjere zaštite te objašnjava važnost selektiranja otpada.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ razlikuje prirodna bogatstva, sirovine i izvore energije ◆ razlikuje utjecaj obnovljivih i neobnovljivih izvora energije na okoliš ◆ prepoznaće onečišćenje okoliša i moguće mjere zaštite od onečišćenja na lokalnoj i globalnoj razini
3.4. Vrednovanje baštine na različitim prostornim razinama	GEO OŠ C.A.6.1. Učenik razlikuje kategorije zaštite prirode, navodi primjere zaštićene prirodne i kulturne baštine u Hrvatskoj, objašnjava važnost zaštićenih područja i lokaliteta kao gospodarskoga potencijala i elementa identiteta te sudjeluje u aktivnostima čuvanja i adekvatnoga vrednovanja baštine na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.	<ul style="list-style-type: none"> ◆ razlikuje vrste zaštićenih područja u Hrvatskoj ◆ imenuje na slijepoj karti primjere strogih rezervata (SR), nacionalnih parkova (NP), parkova prirode (PP), regionalnih parkova (RP) i geoparkova (GP) u Hrvatskoj ◆ razlikuje primjere kulturne materijalne i nematerijalne baštine u Hrvatskoj ◆ prepoznaće na geografskoj karti na karakterističnim fotografijama hrvatske lokalitete s UNESCO-ova popisa svjetske baštine

9.3. STRUKTURA ISPITA

Nacionalni ispit iz Geografije za osmi razred osnovne škole sadrži 30 zadataka, od čega je 40 % zadataka zatvorenoga tipa (12 zadataka višestrukoga izbora), a 60 % zadataka otvorenoga tipa (18 zadataka, od čega 15 zadataka kratkoga odgovora te tri zadatka produženoga odgovora).

Područje ispitivanja *Prostorni identitet* zastupljeno je u ispitu s osam zadataka (27 %), *Prostorne organizacije i procesi* sa 16 zadataka (53 %) te *Održivost* sa šest zadataka (20 %). Područja ispitivanja su u ispitu zastupljena proporcionalno sadržajima učenja i poučavanja geografije tijekom osnovnoškolskoga obrazovanja.

U tablici 32. naveden je broj zadataka u ispitu prema vrstama zadataka za svako područje ispitivanja.

Tablica 32. Broj zadataka u ispitu prema vrstama zadataka za svako područje ispitivanja

PODRUČJE ISPITIVANJA	VRSTE ZADATAKA			UKUPAN BROJ ZADATAKA
	VIŠESTRUKI IZBOR	KRATKI ODGOVOR	PRODUŽENI ODGOVOR	
1. Prostorni identitet	3	4	1	8
2. Prostorne organizacije i procesi	7	8	1	16
3. Održivost	2	3	1	6
UKUPNO	12	15	3	30

U ispitu je moguće ostvariti 33 boda.

U tablici 33. naveden je broj bodova u ispitu prema vrstama zadataka za svako područje ispitivanja.

Tablica 33. Broj bodova u ispitu prema vrstama zadataka za svako područje ispitivanja

PODRUČJE ISPITIVANJA	VRSTE ZADATAKA			UKUPAN BROJ BODOVA
	VIŠESTRUKI IZBOR	KRATKI ODGOVOR	PRODUŽENI ODGOVOR	
1. Prostorni identitet	3	4	2	9
2. Prostorne organizacije i procesi	7	8	2	17
3. Održivost	2	3	2	7
UKUPNO	12	15	6	33

Nacionalni ispit iz Geografije traje 70 minuta.

9.4. PRIMJERI ZADATAKA

1. primjer

Pozorno promotri priložene fotografije.

Koje je od navedenih obilježja mora najvažnije za gospodarsku djelatnost prikazanu na fotografijama?

- A.** hladno more
- B.** mirno more
- C.** plitko more
- D.** prozirno more

Točan odgovor: C

Područje ispitanja: Održivost

Potpodručje ispitanja: Vode na različitim prostornim razinama

Odgojno-obrazovni ishod: GEO OŠ C.5.3. Učenik obrazlaže glavna obilježja mora, mogućnosti iskorištavanja mora i podmorja te prepoznaje Jadransko more kao bogatstvo Hrvatske.

Razrada odgojno-obrazovnoga ishoda: Učenik prepoznaje primjere iskorištavanja mora, obala i podmorja.

Kognitivna razina: razumijevanje

Procijenjena težina: srednje teško

2. primjer

Pozorno promotri priložene fotografije.

1

2

3

4

Kojim je brojem označena fotografija na kojoj je prikazana djelatnost primarnoga sektora razvijena u nekim državama Zapadne Europe?

- A. brojem 1
- B. brojem 2
- C. brojem 3
- D. brojem 4

Točan odgovor: A

Područje ispitivanja: Prostorne organizacije i procesi

Potpodručje ispitivanja: Gospodarstvo na različitim prostornim razinama

Odgojno-obrazovni ishod: GEO OŠ B.A.7.2. Učenik analizira najvažnije čimbenike koji utječu na gospodarski razvoj i urbanizaciju država Zapadne Europe.

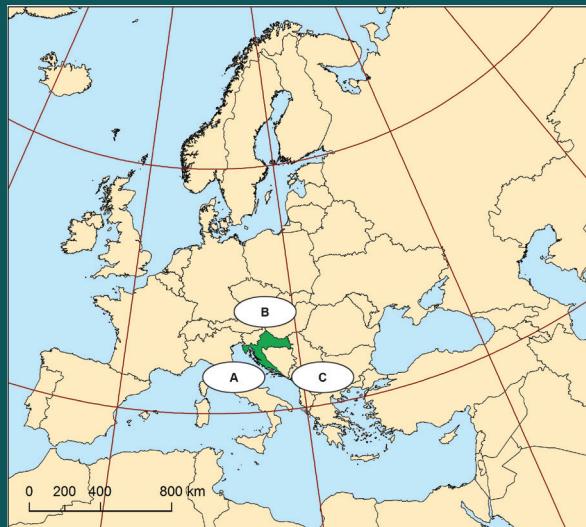
Razrada odgojno-obrazovnog ishoda: Učenik prepoznaće primjere gospodarske valorizacije priobalja država Zapadne Europe.

Kognitivna razina: razumijevanje

Procijenjena težina: lagano

3. primjer

Pozorno promotri priloženu geografsku kartu.

Koji je naziv kulturno-civilizacijskoga kruga iz kojega je hrvatski prostor primio rimokatoličku vjeru i latinicu? _____

Kojim je slovom označen taj kulturno-civilizacijski krug na karti? _____

Točan odgovor: sredozemni (mediteranski) kulturno-civilizacijski krug, A

Područje ispitanja: Prostorni identitet

Potpodručje ispitanja: Identitet na različitim prostornim razinama

Odgojno-obrazovni ishod: GEO OŠ A.6.1. Učenik objašnjava stvaranje suvremene hrvatske države, opisuje političko uređenje i upravno-teritorijalnu organizaciju Republike Hrvatske.

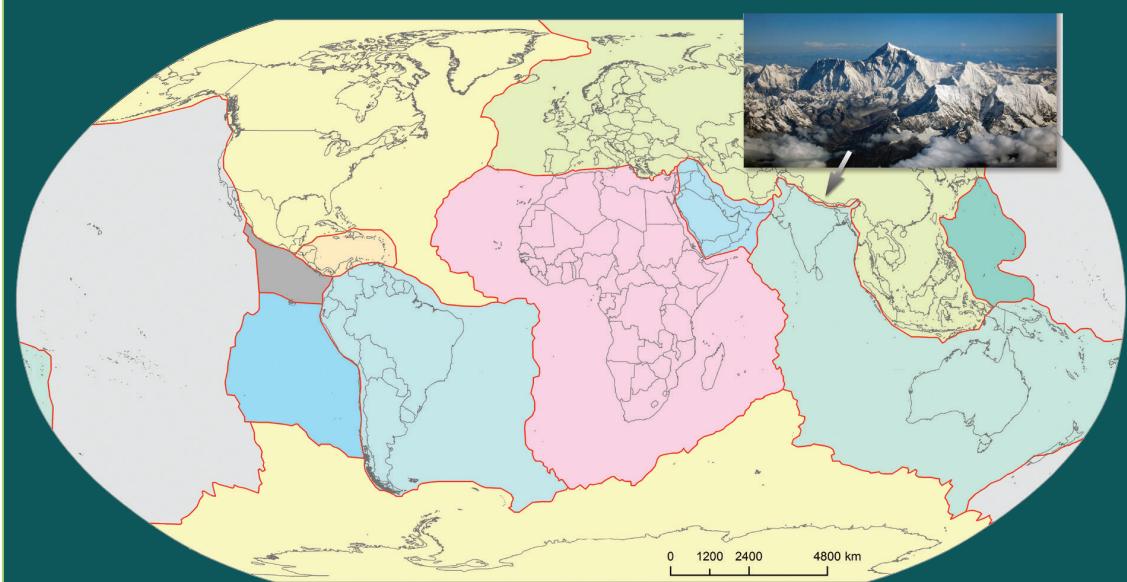
Razrada odgojno-obrazovnog ishoda: Učenik prepoznaće utjecaje susjednih prostora na oblikovanje identiteta.

Kognitivna razina: razumijevanje

Procijenjena težina: srednje teško

4. primjer

Pozorno promotri priloženu geografsku kartu i fotografiju.

Opišite nastanak i jedno obilježje planine prikazane na fotografiji.

Model točnoga odgovora:

1 bod – nastanak: podvlačenjem (sudaranjem) Australo-indijske pod Euroazijsku litosfernou ploču

1 bod – obilježja: strme padine, oštiri i visoki vrhovi; siromaštvo ruda; rijetka naseljenost; mlade ulančane planine; teška prohodnost...

Područje ispitivanja: Prostorne organizacije i procesi**Potpodručje ispitivanja:** Reljef na različitim prostornim razinama

Odgojno-obrazovni ishod: GEO OŠ B.8.4. Učenik objašnjava građu i starost Zemlje, opisuje glavne unutarnje procese oblikovanja reljefa te na primjerima objašnjava uzroke i posljedice pokreta litosferskih ploča.

Razrada odgojno-obrazovnoga ishoda: Učenik analizira procese orogeneze, vulkanizma i seizmizma na granicama litosferskih ploča

Kognitivna razina: primjena

Procijenjena težina: srednje teško